

Хила Є.П.
аспірант

*Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Khyla Yevheniia
*Postgraduate Student
State University “Uzhhorod National University”*

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ У МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ ЄС В КОНТЕКСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Анотація. У статті досліджено особливості міграції з України до країн ЄС у два часові проміжки – з 2014 до початку війни, та від початку повномасштабної війни до теперішнього часу. Проаналізовано статеву та вікову структуру міграційних потоків з України до ЄС, та фактори, що сприяли активізації виїзду молоді з України у визначені періоди. Особливу увагу приділено студентській міграції, що часто передуює трудовій, та призводить до інтелектуальних втрат у країні-донорі міграції. Обґрунтовано вплив українських молодих мігрантів на людський капітал ЄС як такий, що є здебільшого позитивним у порівнянні із впливом міграції з інших третіх країн. Визначено, що перебіг міграційних процесів з України у напрямку ЄС в умовах війни є специфічним як з огляду на обставини виїзду, так із врахуванням безпрецедентних умов прийому українських біженців у об'єднанні.

Ключові слова: міграція, молодь, міграція молоді, студентська міграція, Україна, ЄС, інтелектуальний капітал, людський капітал, ринок праці.

Вступ та постановка проблеми. Проблема втрати людського, і зокрема інтелектуального капіталу як важливого елемента економічного розвитку та відновлення країни внаслідок еміграції, є для України не новою, а прогресуючою, і прямо пов'язана з внутрішніми економічними та політичними труднощами. За даними рейтингу «Brain Drain», за яким здійснюється моніторинг рівня еміграції висококваліфікованих фахівців та осіб з вищою освітою, Україна у 2023 році посіла третє місце після Самоа та Ямайки, тоді як у 2022 році була на 81-й позиції [1]. Зважаючи на те, що більшість громадян України виїхала за час війни і оселилася в країнах ЄС, можна з упевненістю стверджувати, що спостерігається значний витік інтелектуального капіталу з національної економіки до економік країн ЄС за рахунок виїзду молоді. Відтак, дослідження даних процесів дозволить окреслити критичність втрат інтелектуального капіталу для національної економіки та перспективи його розвитку для економік країн ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Міграція молоді з України як головна причина інтелектуальних втрат національної економіки ще до повномасштабного вторгнення була позначена значним науковим інтересом з боку вітчизняних дослідників. Зокрема, В. Паренюк, Н. Провотор та Н. Мезенцев [2], Н. Варга та Б. Гвоздецька [3] розглядають регіональні особливості внутрішньої та зовнішньої міграції молоді України. Дослідження [4] присвячене проблемі інтелектуалізації еміграції з України, а у праці [5] автори розглядають головні причини та напрямки міграції молоді, зокрема студентської, у довоєнний період.

Комплексні наукові дослідження, проведені дослідницькими центрами після початку повномасштабного вторгнення, розглядають міграційні процеси з України до ЄС та їх вплив на соціально-економічну ситуацію у нашій державі, окрім іншого, і у контексті можливостей, що пропонуються приймаючими країнами для наших співвітчизників і перспектив їх соціально-економічної інтеграції [6], [7].

Метою дослідження є аналіз масштабів, напрямків та особливостей міграції молоді з України до країн ЄС у умовах повномасштабної війни та до її початку, окреслення потенційного впливу української молоді на інтелектуалізацію людського капіталу країн ЄС. Для досягнення поставленої мети необхідним є вирішення таких завдань: порівняння особливостей, масштабів та напрямків міграції молоді з України в країни ЄС до 2022 року та після повномасштабного вторгнення, оцінка умов прийому та інтеграції біженців в країнах ЄС як передумови поглиблення міграційних процесів та неповернення молодих мігрантів в Україну. Інформаційною базою слугують дослідження вітчизняних та іноземних науковців, дані статистичної бази Євростат та результати соціологічних опитувань.

Результати дослідження. Загроза для української економіки та потенційні можливості для європейських країн з огляду впливу міграції на інтелектуалізацію людського капіталу полягає у значних відмінностях в умовах виїзду до та після початку війни, що підкреслено у дослідженні [7]. Так, зазначається, що якщо до війни імміграція до країн ЄС з точки зору її організації мігрантом, була складним та затратним процесом, то нині через суттєво спрощену процедуру

реєстрації біженців з України, соціальний супровід, практично безперешкодне працевлаштування та підтримку ініціатив самозайнятості, були створені найбільш сприятливі умови для українських мігрантів, аніж будь-коли до цього. Отже, масштаби виїзду громадян з України до ЄС визначилися як загрозою їх безпеці та життю, так і значно більш сприятливими умовами з боку приймаючих країн ЄС, аніж для мігрантів з інших третіх країн.

Наприкінці 2021 року, до початку повномасштабної війни проти України на території Європейського Союзу на законних підставах проживало понад 1,57 мільйонів українців, з яких 76% мали довгострокові посвідки на проживання, надані з причин працевлаштування, навчання, возз'єднання родини тощо. Стрімке зростання масштабів еміграції українців до ЄС відбулося після вторгнення росії у Крим та Донбас та подальшого спрощення міграційних правил в рамках реалізації Угоди про Асоціацію. З 2014 по 2021 рік кількість виданих дозволів на тимчасове проживання українцям у ЄС

зросла на 85,7%, зокрема довгострокових (на термін більше 1 року) – на 77%, а у 2021 році українці стали третьою за чисельністю групою мігрантів у ЄС після громадян з Марокко та Туреччини [8].

Як видно з даних таблиці 1, найбільше чинних дозволів на перебування в ЄС наприкінці 2021 року було видано українцям у Польщі (651221, з яких лише 44% були терміном на понад 12 місяці), Італії (230366, з них 99% довготривалі), Чехії (193547, з них 98% довготривалі), Іспанії (97442, з них 99,5% довготривалі). При цьому у розрахунку на 1000 наявного населення найбільше дозволів видано у Чехії, Литві, Естонії, Словаччині, Угорщині. Найбільшим приріст виданих довгострокових посвідок за період з 2013 року був у Чехії, Литві та країнах ЄС, що межують з Україною (Польщі, Словаччині, Угорщині).

Наприкінці 2021 року молодь 15–29 років була другою за чисельністю віковою групою серед чоловіків-мігрантів з України (13,4% від усіх виданих дозволів), та третьою серед жінок (10,7%). Найбільша кількість дозволів була видана українцям

Таблиця 1

Кількість українців, що мали дозвіл на проживання у країнах ЄС, 2013–2021

Країна	Кількість чинних дозволів на кінець року			Кількість чинних дозволів тривалістю понад рік, на кінець року		
	2021	Приріст у 2021 до 2013, осіб	На 1000 наявного населення	2021	Приріст у 2021 до 2013, осіб	На 1000 наявного населення
Бельгія	5673	1823	0,5	5388	1631	0,5
Болгарія	9149	8077	1,3	7980	7497	1,2
Чехія	193547	86293	18,1	190044	88581	17,8
Данія	12821	5776	2,2	12821	5776	2,2
Німеччина	83043	-26738	1,0	81904	-23778	1,0
Естонія	14282	8288	10,7	14201	8250	10,7
Ірландія	2144	185	0,4	1615	-113	0,3
Греція	20690	1903	1,9	20690	1903	1,9
Іспанія	97442	16876	2,1	96965	16489	2,0
Франція	18610	10086	0,3	15135	6795	0,2
Хорватія	2405	2158	0,6	1208	1022	0,3
Італія	230366	-3238	3,9	229007	11021	3,9
Кіпр	4573	1798	5,1	3692	1629	4,1
Латвія	9087	5156	4,8	7865	4785	4,2
Литва	32884	29170	11,8	32591	29292	11,7
Люксембург	997	484	1,6	992	501	1,6
Угорщина	63175	50026	6,5	60983	48208	6,3
Мальта	1192	799	2,3	1026	759	2,0
Нідерланди	8238	4760	0,5	8062	4703	0,5
Австрія	9973	3520	1,1	9432	5419	1,1
Польща	651221	475565	17,2	284839	256376	7,5
Португалія	27195	-13895	2,6	27049	-13636	2,6
Румунія	2260	859	0,1	2131	766	0,1
Словенія	2655	1090	1,3	2507	1166	1,2
Словаччина	54138	47777	9,9	48450	42514	8,9
Фінляндія	5860	3713	1,1	4034	2085	0,7
Швеція	5768	2237	0,6	5409	2133	0,5
ЄС	1569388	7727248	3,5	1176029	511774	2,6

Джерело: побудовано за даними [8]

віком 30–44 років (19,5% серед чоловіків і 15,4% серед жінок) [8]. З 2014 року і дотепер лідерство у привабленні трудових мігрантів з України, що є висококваліфікованими фахівцями, за статистикою видачі «блакитних карт» є Німеччина, яка у 2023 році схвалила 54% всіх звернень громадян України. На другому місці – Польща (32%) [9].

Активізація євроінтеграційних процесів призвела до зростання студентської міграції з України до ЄС. За період з 2014 по 2019 рік кількість українських студентів, на навчаються за кордоном, зросла на 53% і становила 78000, з яких 63%, або 49000 навчалися у вищих навчальних закладах країн ЄС [10]. Відповідно до результатів дослідження, проведеного у 2021–2022 роках, молодь у віці 18–24 років, що мала перший трудовий досвід чи здобувала освіту у країнах ЄС, обирали для еміграції Німеччину та Польщу, а надалі з віком понад 25 років молодь розширювала географію переміщення в межах ЄС та обирала країни з широкими можливостями працевлаштування і лояльним трудовим законодавством (Італія, Чехія) та країни з високими соціальними стандартами (Австрія, країни Скандинавії) [11, с. 42].

Нині найбільш привабливими країнами для української молоді є вищі навчальні заклади Польщі (33067 студентів у 2022 році), Німеччини (6238 студентів), Словаччини (5760) та Чехії (4622). Найбільшою частка українців у контингенті іноземних студентів була у Польщі (36%, 1 місце серед усіх іноземних студентів), Чехії (8,7%, 3 місце), Литві (8,1%, 3 місце). Українська молодь здебільшого орієнтується на здобуття диплому про вищу освіту європейських країн, що підвищує можливість подальшого працевлаштування, а відтак і переїзду на постійне проживання до цих країн [12]. Впливає на міграційні настрої української молоді і участь у коротких програмах мобільності – з понад 2000 опитаних у 2023 році студентів українських вузів, що раніше брали участь у програмах обміну, близько чверті вирішили покинути Україну після отримання диплому [13].

За період повномасштабного вторгнення статус тимчасового захисту в країнах ЄС отримали близько 4 млн 198 тисяч українців (близько 9,3% наявного населення ЄС). Найбільше біженців прийняли Німеччина (1140705 осіб) та Польща (983880 осіб). Концентрація виданих статусів у розрахунку на 1000 наявного населення була найбільшою у Чехії (34,8 на 1000 осіб), Польщі (26,9), Естонії та Латвії (по 25,3), найменшою – у Франції, Італії, Угорщині, Мальті, Словенії. Ці дані свідчать про збереження тенденції розподілу і концентрації прибулих з України з довоєнним періодом, коли Чехія, Польща, Естонія та Латвія приймали найбільше мігрантів з України у відносному значенні [14].

Аналіз статевої структури отримувачів дозволив вказує, що у 2022 році жінки становили 66%, у 2023 – 57% (для порівняння, серед представників інших найбільш чисельних груп, що отримували

статус тимчасового захисту – громадян Марокко та Туреччини, частка чоловіків становила 73,3% та 92,4% у 2022 році) [15]. Ключовою відмінністю припливу мігрантів з України є те, що у зв'язку із заборонаю на виїзд чоловіків переважна більшість іммігрантів з України – це молоді жінки (середній вік – 29 років), у порівнянні з постійним потоком мігрантів з Азії та Африки, що здебільшого формується з молодих чоловіків [16]. Також, 78% біженців з України – це жителі міст [17], серед яких, як правило, є вищим рівень охоплення вищою освітою.

Інформативним точки зору розподілу населення за віком, кваліфікацією та намірами щодо подальшого проживання у ЄС є соціологічне дослідження, проведене Центром економічних стратегій (Centre for Economic Strategy), за яким біженців з України розділено на чотири умовні кластери – класичні біженці, квазі-трудова мігранти, професіонали та мешканці із зони бойових дій. Професійні характеристики, вікові особливості, освіта та доходи, що характерні для цих груп, наведені у таблиці 2.

Найбільш «ризиковими» з точки зору втрати інтелектуального капіталу для України та найбільш перспективними для його розвитку в контексті країн ЄС є професіонали та жителі зон бойових дій, які або вже адаптувалися до умов країни перебування завдяки наявності затребуваної кваліфікації та знання мови, або демонструють високу готовність до подальшого розвитку. Хоча частка цих груп серед біженців не перевищує 45%, саме ці особи з високою ймовірністю залишаться за кордоном після завершення війни. За оптимістичним сценарієм, наведеним у дослідженні, близько 574 тисяч українських біженців з вищою освітою, здебільшого молодого віку, можуть залишитися в ЄС, що становитиме значну втрату для національної економіки. Особливо високим є ризик неповернення студентів та осіб, які активно шукають роботу, серед яких значна частина не планує повертатися в Україну.

Аналіз показує, що країни Західної Європи, насамперед Німеччина, отримають найбільше переваг від імміграції українців з точки зору інтелектуалізації людського капіталу. Це зумовлено сприятливими соціальними умовами, які приваблюють здебільшого молодих біженців, студентів та осіб з вищою освітою і високою кваліфікацією. У Німеччині спостерігається найвищий рівень українців, які активно вивчають мову (68,6%) та відвідують короткі курси підвищення кваліфікації (36,5%). Щодо молоді, то завдяки більш сприятливим умовам перебування порівняно з довоєнним періодом, українські біженці молодого віку демонструють значно кращі показники соціально-економічної адаптації та високий рівень зайнятості, включаючи роботу на повний робочий день [17]. Як наслідок, спостерігається переміщення молодих мігрантів з Польщі, яка у першій хвилі прийняла найбільше біженців, до Німеччини. Зокрема, більше половини українських

Таблиця 2

Кластеризація українських мігрантів, що виїхали до ЄС в умовах війни

<i>Типові (класичні) біженці</i>	<i>Квазі-трудова мігранти</i>
Частка у загальній кількості біженців з України – 25%. Частка молоді віком 18–34 років – 34,5%. Більшість ніколи раніше не були за кордоном. Найменш адаптовані до життя за кордоном. Здебільшого не володіють мовою країни проживання чи іншою іноземною мовою. Неохоче адаптуються у країні проживання, незадоволені умовами життя в країні проживання. До переїзду мали низькі доходи та мають низькі доходи у країні перебування.	Частка у загальній кількості біженців з України – 29%. Частка молоді віком 18–34 років – 29,7%. Найбільш чисельна група – жінки віком понад 40 років. Найкраще адаптовані до проживання за кордоном через знання мови країни перебування чи попередній міграційний досвід. Більшість задоволені життям за кордоном, мають високі доходи в країні перебування та вважають його кращим за життя в Україні. Мають мало соціальних зв'язків з Україною
<i>Професіонали</i>	<i>Жителі з зони бойових дій</i>
Частка у загальній кількості біженців з України – 25%. Частка молоді віком 18–34 років – 32,8%. Майже половина – працюють за спеціальністю. Мають друзів та родичів у країні перебування, охоче адаптуються та наводять соціальні контакти у країні перебування. До переїзду мали середній та високий дохід, значна частка мали власний бізнес в Україні.	Частка у загальній кількості біженців з України – 16%. Найбільш «молода» група – частка молоді віком 18–34 років – 39,2%. Не адаптовані до життя за кордоном, однак найбільш рішуче налаштовані залишатися у країні перебування. Висока частка мігрантів з вищою та незавершеною вищою освітою. До переїзду мали середній дохід. Група найбільш активних з точки зору соціально-економічної адаптації – активно вивчають мову країни міграції, проходять курси перекваліфікації.

Джерело: сформовано за даними [17]

біженців (53%) віком до 35 років, які з початку війни перебували в Польщі, переїхали з цієї країни до Німеччини [18].

Вікові, кваліфікаційні характеристики біженців з України та підсумки перебування на території ЄС, зокрема в сфері працевлаштування, свідчать про те, що роль мігрантів у розвитку інтелектуального капіталу країн ЄС буде здебільш позитивною, насамперед у порівнянні з іншими найбільш чисельними групами біженців з Сирії, Туреччини. Так, близько 70% біженців, що виїхали до ЄС з України та отримали дозвіл на тимчасове проживання впродовж 2022–2024 років – це жінки, з яких 56% мали вищу освіту другого (магістерського) та третього (доктор філософії) рівнів освіти, з них 44% на високому рівні володіють англійською мовою. Найбільшою професійною групою емігрантів є освітяни та працівники сфери охорони здоров'я. Значна частина (40% прибулих) – це діти, і лише 6% – особи пенсійного віку, через що можна припустити – імміграція до ЄС у короткостроковому та середньостроковому періодах сприятиме вирішенню браку кваліфікованих працівників та в довгостроковому – призведе до покращення демографічних, зокрема вікових характеристик населення країн, що прийняли мігрантів з України [19].

Порівняння даних опитування українських біженців за трьома хвилями виїзду (листопад 2022, травень 2023, січень 2024) вказує на зростання частки осіб, доходи яких є достатніми для проживання за кордоном, зростання зайнятості та самозайнятості, а також частки осіб, що стали студентами. Зрештою, 38% опитаних зазначили, що їх доходи є значно вищими ніж до війни та виїзду за

кордон [18]. З продовженням війни зростає ризик неповернення українських біженців – з часом, як показують опитування, частка тих, хто не планує по її завершенні покинути країну перебування, зростає. Більш успішними після проходження інтеграційних курсів стають пошуки біженцями постійної роботи, покращуються сфери працевлаштування, усувається розрив між здобутою кваліфікацією та вимогами на місці роботи, зростає кількість української молоді, що здобуває освіту у місцевих закладах, дедалі більше українських дітей відвідують місцеві навчальні заклади. Зазначене свідчить про динамічну інтеграцію біженців у місцевий соціально-економічний простір країни перебування, особливо серед молоді.

Висновки. Заходи, ухвалені країнами ЄС для підтримки та інтеграції українських біженців в умовах війни, є безпрецедентними і вже свідчать про те, що внесок українців у вигляді набутого до війни соціального та інтелектуального капіталу розглядається як довгострокова інвестиція в розвиток європейської економіки та суспільства. Тривала війна не сприяє поверненню української молоді на Батьківщину. Попри помітне послаблення суспільної підтримки і, ймовірно в найближчому часі, фінансової, економічна інтеграція наших співгромадян, зокрема адаптація до умов ринку праці є досить активним процесом, надто серед молоді, що схильна швидко навчатись, перекваліфіковуватись чи поглиблювати свої знання у здобутій кваліфікації. Відтак, можна передбачити, що в умовах продовження війни, ризик неповернення української молоді, в тому числі молодих фахівців з вищою освітою, дедалі зростатиме.

Список використаних джерел:

1. Brain Drain Countries 2024. *World Population Review*: web-site. URL: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/brain-drain-countries> (дата звернення: 10.01.2025).
2. Parenyuk V., Provotar N., Mezentshev K. Youth migration in Ukraine: regional dimension. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series "Geology. Geography. Ecology"*. 2021. № 54. P. 240–253. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2021-54-18> (дата звернення: 10.01.2025).
3. Варга Н., Гвоздецька Б. Настрої та передумови міграції серед молоді Закарпаття. *Migration&Law*. 2021. Vol. 1 (Issue 1). P. 42–49. DOI: <http://doi.org/10.32752/2786-5185-2021-1-1-42-49> (дата звернення: 15.01.2025).
4. Petrushenko Y. M., Zemlyak N. V., Shapoval V. Y., Dibrova V. V. Migration of highly qualified workers from Ukraine: reasons and ways to overcome. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2021. № 2. С. 64–70. DOI: 10.21272/1817-9215.2021.2-8 (дата звернення: 10.01.2025).
5. Брензович К.С., Глодан М.П. Аналіз міграційних потоків молоді України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2017. Вип. 16. Ч. 1. С. 26–29. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/21055/1/8.pdf> (дата звернення: 15.01.2025).
6. Пищуліна О., Юрчишин В., Стецюк П., Міщенко М. Вплив міграційних процесів на перебіг повоєнного відновлення України, міграційну політику ЄС та країн Східного партнерства. *Центр Разумкова*, 2023. 456 с. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2023/10/25/2023-Pyshchulina-MIGRACIA.pdf> (дата звернення: 15.01.2025).
7. Migration patterns and impacts: lessons for Ukraine. Analytical Report, May 2023. *Razumkov Centre*. 13 p. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2023/06/2023-MATRA-I-KVARTAL-ENGL-5.pdf> (дата звернення: 10.01.2025).
8. Ukrainian citizens in the EU. *Eurostat*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Ukrainian_citizens_in_the_EU#Ukrainian_citizens_authorised_to_stay_in_the_EU (дата звернення: 12.01.2025).
9. EU Blue Cards by type of decision, occupation and citizenship. *Eurostat*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_resbcl__custom_15041630/default/table?lang=en (дата звернення: 12.01.2025).
10. Russia's war on Ukraine: Ukrainian students in the EU. *European Parliament*. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729318/EPRS_ATA\(2022\)729318_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729318/EPRS_ATA(2022)729318_EN.pdf) (дата звернення: 12.01.2025).
11. Біль М. М., Махонюк О. В., Мульська О. П., Бараняк І. Є., Карп'як М. О. Міграційна мобільність молоді: результати соціологічного дослідження та нові виклики в умовах війни: науково-аналітична доповідь / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2022. 72 с.
12. Learning mobility statistics. *Eurostat*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Learning_mobility_statistics (дата звернення: 12.01.2025).
13. Vasylytsiv T., Lupak R., Mulska O., Levytska O., Baranyak I. Youth migration during war: Triggers of positive aspirations and preservation of human resources in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*. 2024. 22 (2). P. 627–641. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(2\).2024.49](https://doi.org/10.21511/ppm.22(2).2024.49) (дата звернення: 11.01.2025).
14. Temporary protection for persons fleeing Ukraine – monthly statistics. *Eurostat*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics (дата звернення: 11.01.2025).
15. Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex – annual aggregated data. *Eurostat*. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asytpfa__custom_14894337/default/table?lang=en (дата звернення: 18.01.2025).
16. Emerson M. SCEEUS Report Series on Ukrainian Domestic Affairs, No. 7. URL: <https://sceeus.se/publikationer/ukraines-alarming-demographics/> (дата звернення: 17.01.2025).
17. Refugees from Ukraine: who are they, how many are there, and how to return them? *Center for Economic strategies*. URL: <https://ces.org.ua/en/refugees-from-ukraine-final-report/> (дата звернення: 18.01.2025).
18. З Польщі до Німеччини. Нові тенденції міграції українських біженців. *EWL*. URL: <https://ewl.com.ua/дослідження-з-польщі-до-німеччини/> (дата звернення: 18.01.2025).
19. Guild E., Groenendijk K. The impact of war in Ukraine on EU migration. *Frontiers in Human Dynamics*. 2023. DOI: <https://doi.org/10.3389/fhumd.2023.118962> (дата звернення: 20.01.2025).

References:

1. Brain Drain Countries 2024. *World Population Review*: web-site. Available at: <https://worldpopulationreview.com/country-rankings/brain-drain-countries> (accessed January, 10, 2025).
2. Parenyuk V., Provotar N., Mezentshev K. (2021) Youth migration in Ukraine: regional dimension. *Visnyk of V. N. Karazin Kharkiv National University, Series "Geology. Geography. Ecology"*, № 54, pp. 240–253. DOI: <https://doi.org/10.26565/2410-7360-2021-54-18> (accessed January 10, 2025).
3. Varha N., Hvozdetzka B. (2021) Nastroi ta peredumovy mihratsii sered molodi Zakarpattia. [Aspirations and prerequisites of youth migration from Transcarpathia]. *Migration&Law*, Vol., Issue 1, pp.42–49. DOI: <http://doi.org/10.32752/2786-5185-2021-1-1-42-49> (accessed January 15, 2025).
4. Petrushenko Y. M., Zemlyak N. V., Shapoval V. Y., Dibrova V. V. (2021) Migration of highly qualified workers from Ukraine: reasons and ways to overcome. *Bulletin of Sumy State University. Series Economy*, № 2. pp. 64–70. DOI: 10.21272/1817-9215.2021.2-8 (accessed January 10, 2025).

5. Brenzovych K.S., Hlodan M.P. (2017) Analiz mihratsiinykh potokiv molodi Ukrainy [Analysis of migration flows of Ukrainian youth]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya "Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo" – Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series International Economic relations and World Economy*, Issue. 16, vol. 1, pp. 26–29. Available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/21055/1/8.pdf> (accessed January 15, 2025).
6. Pyshchulina O., Yurchyshyn V., Stetsiuk P., Mishchenko M. (2023). Vplyv mihratsiinykh protsesiv na perebih povoiennoho vidnovlennia Ukrainy, mihratsiinu polityku YeS ta krain Skhidnoho partnerstva. [The Impact Of Migration Processes on the Post-War Recovery of Ukraine and Migration Policies of The EU and EAP Countries]. *Razumkov Center*, 2023. 456 p. Available at: <https://razumkov.org.ua/images/2023/10/25/2023-Pyshchulina-MIGRACIA.pdf> (accessed January 15, 2025).
7. Migration patterns and impacts: lessons for Ukraine. Analytical Report, May 2023. *Razumkov Centre*. 13 p. Available at: <https://razumkov.org.ua/images/2023/06/2023-MATRA-I-KVARTAL-ENGL-5.pdf> (accessed January 10, 2025).
8. Ukrainian citizens in the EU. *Eurostat*. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Ukrainian_citizens_in_the_EU#Ukrainian_citizens_authorised_to_stay_in_the_EU (accessed January 12, 2025).
9. EU Blue Cards by type of decision, occupation and citizenship. *Eurostat*. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_resbcl__custom_15041630/default/table?lang=en (accessed January 12, 2025).
10. Russia's war on Ukraine: Ukrainian students in the EU. *European Parliament*. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729318/EPRS_ATA\(2022\)729318_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729318/EPRS_ATA(2022)729318_EN.pdf) (accessed January 12, 2025).
11. Bil M. M., Makhoniuk O. V., Mulska O. P., Baraniak I. Ye., Karpiak M. O. (2022). Mihratsiina mobilnist molodi: rezultaty sotsiologichnoho doslidzhennia ta novi vyklyky v umovakh viiny: naukovo-analitychna dopovid [Migratory mobility of youth: the results of a sociological study and new challenges in the conditions of war: a scientific and analytical report]. NAN Ukrainy. DU "Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy". Lviv, 2022. 72 p. (in Ukrainian)
12. Learning mobility statistics. *Eurostat*. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Learning_mobility_statistics (accessed January 12, 2025).
13. Vasylytsiv T., Lupak R., Mulska O., Levytska O., Baranyak I. (2024). Youth migration during war: Triggers of positive aspirations and preservation of human resources in Ukraine. *Problems and Perspectives in Management*, 22 (2), p. 627–641. DOI: [https://doi.org/10.21511/ppm.22\(2\).2024.49](https://doi.org/10.21511/ppm.22(2).2024.49)
14. Temporary protection for persons fleeing Ukraine – monthly statistics. *Eurostat*. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics (accessed January 11, 2025).
15. Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex - annual aggregated data. *Eurostat*. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asytpfa__custom_14894337/default/table?lang=en (accessed January 18, 2025).
16. Emerson M. *SCEEUS Report Series on Ukrainian Domestic Affairs*, No. 7. Available at: <https://sceeus.se/publikationer/ukraines-alarming-demographics/> (accessed January 17, 2025).
17. Refugees from Ukraine: who are they, how many are there, and how to return them? *Center for Economic strategies*. Available at: <https://ces.org.ua/en/refugees-from-ukraine-final-report/> (accessed January 18, 2025).
18. 3 From Poland to Germany. New migration trends of Ukrainian refugees. EWL. Available at: <https://ewl.com.ua/doslidzhennia-3-polski-do-nimеччини/> (accessed January 18, 2025).
19. Guild E., Groenendijk K. (2023) The impact of war in Ukraine on EU migration. *Frontiers in Human Dynamics*, 2023. DOI: <https://doi.org/10.3389/fhumd.2023.118962>

THE ROLE OF UKRAINIAN YOUTH IN EU MIGRATION PROCESSES IN THE CONTEXT OF INTELLECTUALIZATION OF HUMAN CAPITAL

Summary. The article is devoted to the study of the departure of young citizens from Ukraine to EU for various reasons since the intensification of European integration cooperation in 2014 until today through the prism of the impact of migration on the intellectualization of EU human capital and, accordingly, national losses. The article examines the peculiarities of migration from Ukraine to EU countries in two time periods – from 2014 to the beginning of the war, and from the beginning of the full-scale war to the present, and compares the reasons for leaving and the conditions of stay of our fellow citizens. The gender and age structure of migration flows from Ukraine to the EU were analyzed, as well as the factors that contributed to the activation of the departure of young people from Ukraine in certain periods, an assessment of the dynamics of issuing permits for the stay of Ukrainians in EU countries was carried out. Special attention is paid to student migration, which often precedes labor migration and leads to intellectual losses in the migration donor country. A comparison of the migration attitudes of the student youth of Ukraine before and after the full-scale invasion was made. Based on the results of sociological observations carried out by other scientists and their own, it was found that the participation of Ukrainian youth in student mobility and obtaining an education in EU countries strengthens migration sentiments, and EU countries are chosen by young Ukrainians for study in particular due to the potential opportunities for employment and further residence. The impact of young Ukrainian migrants (after 2022 – mainly refugees) on the human capital of the EU as such, which is mostly positive in comparison with the impact of migration from other third countries in view of the high level of education and qualifications of our citizens, their willingness to

study and integration into the social space of EU host countries. It was determined that the course of migration processes from Ukraine to the EU in wartime conditions is specific both in view of the circumstances of departure and taking into account the unprecedented conditions of reception of Ukrainian refugees in the union. It is substantiated that the continuation of the war increases the risk of not returning young specialists, Ukrainian student youth from the EU to their homeland, which will lead to an overflow of intellectual capital from Ukraine to the EU countries.

Keywords: migration, youth, youth migration, student migration, Ukraine, the European Union, intellectual capital, human capital, labour market.